

קבצי הערות התמימים ואנ"ש בלקו"ש חלק י"ח שיחה ב' לפרשת מטות

קובץ הערות התמימים ואנ"ש 770 גליון סו (תשל"ז)

ח. בלקו"ש מטות תשל"ו בס"ג, מביא מנוסה שטר מכירת חמץ לאדה"ז שכותב "וכן כלים מחומצים שיש עליהם חמץ בעין" שמבואר לפי"ז שגם הכלים המחומצים מוכרים להנכרי, אבל בתשו" הנו"ב (בשיבת ציון סי"א) והחת"ס (או"ח סי' ק"ט) כתבו שאין למכור כלים המחומצים כי באם ימכרום יצטרכו טבילה אחר קנייתם בחזרה מהנכרי, א"כ לפי"ז קשה לשיטת אדה"ז שכן מכליל כלים חמוצים בהמכירה מדוע אין צריך לטובלם אח"כ? ומביא שם בשיחה מה שמתרץ בשער הכולל (נדפס גם בהוספות לשו"ע אדה"ז) שמאחר שהדין (שו"ע אדה"ז ר"ס תנ"א) שכל הכלים שאיננו רוצה להכשירן צריך לשפשפן ולהדיחן שלא יהא חמץ ניכר בהן א"כ לפי"ז כלי סעודה לא נמכרו כלל מאחר שמשפשפן ואין עליהם חמץ בעין ורק כלי סעודה חייבים בטבילה. ושואל ע"ז בשיחה: "דער דין פון "צריך לשפשפן" באציט זיך דאך אויף אלע כלים, און וויבאלד אז די כלים וואס "צריך לשפשפן" זיינען ניט נכלל (לשיטתו פון שער הכולל) אין דער מכירה – טא וועלכע זיינען עס די כלים (דערמאנטע אין שטר מכירה) וואס מען פארקויפט אין חמץ?! ועכצ"ל, אז אין שטר מכירה באווארנט מען – אויב מאיזה סיבה האט מען ניט משפשף געווען". עכ"ל.

והנה בנוסח שטר מכירה שם הל' הוא "כל מיני חמץ וכו' וכן בשכר וכן בתבואה מחומצת וכן בשאר מיני חמץ וכן כלים מחומצים שיש עליהם חמץ בעין" א"כ מאחר שמוכרים להנכרי כל מיני חמץ ושכר ותבואה וכו' וכ"ז הרי הוא מונח בכלים א"כ למה לא נבאר "וכן כלים מחומצים שיש עליהם חמץ בעין" שקאי על הכלים בהם מונח החמץ שבזה אין שייך הדין דצריך לשפשפן ובזה גם אי"צ טבילה, דכלים וחביות גדולות ובפרט אס החמץ המונח בהם אין משתמש בהם לעצמו אלא למכור אי"צ טבילה לכ"ד (עי' בדרכי תשובה ר"ס ק"כ).

אבל אאל"פ כן מכמה טעמים: א) דהרי חמץ המונח בכלים יכול להיות גם בכלי סעודה, ונשאר הקושי' דהו"ל להזכיר שצריך להטביל כלים אלו, ב) הכלים שבהם מונח החמץ אי"צ למוכרם דמצד בליעת החמץ אי"צ למכירה כמבואר בשו"ע ר"ס תנ"א וע"ש במג"א ומצד החמץ הדבוק בדופני הכלים הרי נכללים במכירת כל החמץ, ג) הלשון כלים מחומצים שיש עליהם חמץ בעין מורה שמדובר בכלים שדבוק בהם חמץ בעין, ואילו על הכלים בהם מונח החמץ הו"ל כלים מחומצים שיש בהם חמץ.

ולכן מקשה בשיחה דהרי כל הכלים האלו הדבוק בהם חמץ צריך לשפשף א"כ לדעת השער הכולל איזה כלים כן נמכרים.

ובשיחה מבאר "ועכצ"ל אז אין שטר מכירה באווארנט מען – אויב מאיזה סיבה האט מען ניט משפשף געווען", וכפי שנראה הפי' הוא שזה נכתב בשטר בשביל אחד שידוע לו שלא שפשף מאיזה טעם – שיוכל למכור הכלים, אבל אין לומר שהפי' הוא שהמכירה נתקנה בשביל כל אחד גם אם שפשף כליו מ"מ צריך למכור מצד הידור בעלמא מחשש שמא נשאר חמץ דבוק בדופני הכלים, שהרי אינו אומר בשיחה הל' שצריך למכור מחשש שלא שפשף טוב ונשאר חמץ דבוק, אלא הלשון הוא שצריך למכור אם מאיזו סיבה לא שפשף, והרי זהו דבר שאפשר לדעת האם שפשף או לא, אלא שהפי' הוא שרק אם ידוע לו שלא שפשף שאז מן הסתם יש בכלים חמץ בעין ועל כן נתקן ענין המכירת כלים בשטר.

אבל הנה בשו"ת יד יצחק ח"ב סי' קס"א המצויין כאן בשיחה בהע' 19 (ועי' ליקוטי הערות על החת"ס שם סי' ק"ט) עמד ג"כ בשאלה זו על החת"ס שכתב שאם ימכור הכלים יתחייב בטבילה אחר הפסח לכן לא ימכור אלא החמץ הנדבק בדופני הכלים ולא הכלים עצמם, ועמד ע"ז דלמה צריך למכור החמץ הדבוק בדופני הכלים כי מי הוא זה מישראל שישאיר תמץ בעין בכלי וכמ"ש בסי' תנ"א דכלי חרס משפשף היטב שלא יהא חמץ ניכר בהן ומותר לשהותן א"כ כ"ש שלא נשאר חמץ בעין, ואחר שמאריך שם כותב ולכן צ"ל שמכירת הכלים הוי רק חומרא בעלמא ולזה כ' הח"ס כי יותר טוב למכור לו הדבוק בדופני הכלים דאולי נשאר שם משהו משא"כ כשימכור לו גוף הכלי יצטרכו טבילה אחת עכ"ד, הרי שהוא מבאר שהמכירה היא חומרא בעלמא דאולי נשאר שם משהו. אבל בשיחה כפה"נ לא ס"ל שתיקן המכירה משום חשש בעלמא אחר שפשף הכלים.

ובאמת יש לעיין בפי' היד יצחק בחת"ס סופר, דאם מכירת החמץ בדופני הכלים הוא מחשש בעלמא א"כ למה צריך למכור את החמץ ולא הכלים הרי יכול למכור גם הכלים מחשש זה אם נשאר משהו חמץ דבוק בעין ומ"מ לא יצטרך לטבילה אחר הפסח מאחר שלא נמכר אלא אם יש בו חמץ מחשש בעלמא. ולכאוף מוכרח לומר בחת"ס שהמכירה היא לא מחשש בעלמא אלא דוקא אם ידוע לו שלא שפשף הכלים מאיזה סיבה שהיא כמבואר בשיחה שאז מן הסתם ומידי ספיקא לא נפקא יש חמץ הדבוק בעין ואם ימכור הכלים יצטרך לטבילה אחר הפסח – לדעת החת"ס ודעימי' (ואין לומר דאף אם המכירה היא מחשש בעלמא מ"מ צריך למכור דוקא את החמץ ולא הכלים כי החמץ אפשר למכור גם כשאינו ברור שישנו חמץ כי מאחר שחל המכירה על החמץ חל גם על חמץ שאינו ידוע, וכמו שביאר בשו"ת הצ"צ או"ח סי' מ"ה שאף שזהו דבר שאינו מסויים חל המכירה מאחר שאין המעות קצובים אלא מוכר לו כפי מקח השער (וע"ש בתשו' החת"ס ובשער הכולל שם

ובהנסמן בשד"ח אספ"ד מערכת חומ"צ ס"ח אות ל"ד וביסודי
ישורון ח"ו), א"כ אפ"ל שזהו דוקא כשעיקר המכירה ברור
והספק הוא רק בכמות שחל המכירה אף שהוא דבר שאינו מסויים,
א"כ זהו דוקא במכירת החמץ, אבל במכירת הכלים אם מוכר
הכלים רק מחשש בעלמא אם יש בהם חמץ בעין איך חל המכירה
דהוה אסמכתא דעיקר מכירת הכלים הוא בספק. ואפ"ל שמטעם זה
כתב החת"ס למכור דוקא החמץ הדבוק ולא הכלים כי אם יצטרך
למכור הכלים אז צריך למוכרם בתורת ודאי ויתחייבו בטבילה
לאחה"פ. אבל זה אינו נכון דעי' בב"ח ופרישה ר"ס ר"ט
לענין משחק בקוביא שקונה (אף דהמעות קצובים) דמאחר שאין
ידוע לא למקנה ולא לקונה גמר ומקני, א"כ כ"ש בנדו"ד שאין
המעות קצובים, וע"ש בתשו' הצ"צ ואכ"מ להאריך).

ועפ"י הנ"ל יתיישב ג"כ מה שהעיר בליקוטי הערות על
החת"ס שם, בסתירת דברי ר"נ אדלר דכפי שכתב החת"ס משמו
הורה שלא למכור הכלים שלא יצטרכו טבילה ובשטר מכירה שבה
מכר חמץ (כנראה חמץ שלו) מכר גם את הכלים, דלפי הנ"ל
שטעם המכירה הוא אם לא שפסף כמבואר בשיחה ולכן הורה לא
למכור הכלים שלא יתחייב בטבילה אחר חה"פ, אבל בשטר מכירה
שלו שודאי שפסף הכלים ורק להידור וחשש בעלמא מכר הכלים
שדבוק בהם חמץ בעין א"כ הרי לא יצטרך לטבול כל כליו
מחשש בעלמא שמא הי' כלי עם חמץ שנמכר כי מאחר ששפסף
מסתמא היו נקיים ולא נמכרו כלל.

אלי' מטוסוב

תות"ל - 770

קובץ הנ"ל גליון עה

ב) בלקו"ש מטות תשל"ו שקו"ט בארוכה בשאלת הרמב"ן
בנוגע לגיעולי כלים כדוע נאמר במלחמת מדין ולא לפני"ז
במלחמת סיחון ועוג, למה אין הרמב"ן שואל שאלה זו גם
בנוגע לטבילת כלים (ושם לא יתכן חירוצו).

ובהערה 6 מציין לכמה ספרים הדנים בשאלה זו. ולהעיר:

בקובץ שערי תורה חלק ד' קונט' ט' סי' עא (כרך ג')
שואל ג"כ שאלה זו ש"הקשה לי מופלג אחד", ומתוי' ד"ל
שייך להקשות כדוע לא ציונה התורה מקודם... די"ל דכך
גזרה התורה דוקא מאותו זמן... ומקודם לא רצתה התורה

להורות דיין הטבילה, כמו שלא קשה מדוע לא נצטוינו על כל הנוודה במרה". וזה שמקשה הרמב"ן בנוגע להגעלה, מייש "דהא כל עיקר הגעלה היא להפליט טעם האיסור הבלוע בדופן הכלי, ועל האיסורין נצטוינו מטעם מ"ת". וזהו ע"ד מ"ש בהר צבי יו"ד סק"ט ובשיחה בס"ב מביא ומק' על תי' דה.

ובקובץ הנ"ל חלק ו' קונט' ג' סי' יט (כרך ד') נעמר אבד"ק לאסקראו על שאלה הנ"ל, וכותב: "בודאי לא עיין ברמב"ן במקומו. דהנה קו' הרמב"ן הוא על כל הגעלת כלים וטבילה בכלל הגעלת כלים וכתביבי באותו פרשה יעי"ש ואפי' ברבי רב דחד יומא יודע זאת. וכן מ"ש דתי' של הרמב"ן לא שייך גבי טבילה לא ידעתי מה קאמר. דהא הירושב בסיחון ועוג מלחמת מצוה והותר כל שללם אפי' איסוריים. וא"כ הטבילה בכלל דהא כלי עכו"ם מותרים הם ולא צריך טבילה להדר אחר מים וק"ל. ועוד עיי' ברמב"ן שב' שם דטבילה זו הוא רק מדרבנן ואטמכי' אקרא אבל לא מה"ת וא"כ אינן התחלה לקושיא זו וכמובן". ע"כ.

אך הנה הקו' על הרמב"ן הק' כל גדולי האחרונים ובמצוייין בשיחה. וגם תירוטו אינו מובן, כמבואר השאלה בשיחה ובאח' עיי"ש. וע"ע מענין זה ג"כ בשו"ת חדות יעקב ח"א סמ"ב.

ד. פרידמאן

ברוקלין נ.י.

קובץ הנ"ל גליון צ (תשל"ח)

ד. בלקו"ש מטות תשל"ו מבואר דמה שאין צריך להטביל את הכלים הנמכרים לנכרי במכירת חמץ, הוא לפי שענין טבילת כלים הוא "להכשירן מן האיסור", היינו שהטבילה עושה את הכלי מוכשר להשתמשות של ישראל; דבהיותם ברשות העכו"ם היתה בהם אפשריות להשתמשות של איסור, ועתה נשללת אפשריות זו. ומכיון שאופן מכירת החמץ הוא דלא שכיח כלל שהעכו"ם ישתמש בו, הרי לא היתה בו אפשריות להשתמשות של איסור - ואין צריך טבילה. עיי"ש בארוכה.

ובספר "טבילת כלים" (הובא בלקו"ש שם הע' *5) הוצאה חדשה (ער"ה תשל"ח) ע' עט מקשה על יסוד הנ"ל וז"ל: "אך לכאורה יש להקשות על יסוד זה מהדין המובא בסעיף הקודם [בס' טבילת כלים שם. והוא ע"פ תוד"ה אי - ע"ז עה, ב. ועוד מקומות שנשמנו שם אות ג] שיהודי שמכר כלי לגוי ולא הגיע לרשות הגוי מעולם ואעפ"כ חייב לטובלו. כן יש להקשות מיהודי שנתן כלי לגוי לתקנו, דאם אומן קונה בשבח כלי טעון טבילה [והוא שיטת החולקים על התוס' הנ"ל, דבתוס' שם מפורש דאי"צ טבילה. והובא ברמ"א יו"ד סק"כ ס"י בהגה"ה, ובארוכה בס' טבילת כלים שם פ"ב ס"ה ואילך] ואף שבמציאות יכול להשתמש עמו (ואף צריך להזהר מזה כדי שלא ישתמש בכלי עם איסורים) הרי מ"מ אסור לאומן להשתמש בו, וי"ל. עכ"ל.

והנה קושיתו הראשונה מדין מי שמכר כלי לעכו"ם ולא הגיע לרשותו מעולם (כי חזר וקנאו ממנו), אינה שייכת לכאן לנדו"ד, שהרי התם המכירה הראשונה היתה באופן כזה שמצדה יש אפשריות לעכו"ם להשתמש בה, ובלשון התוס' הנ"ל: "כיון שנקרא ע"ש עכו"ם", היינו שהי' זמן מסוים שבו היתה להעכו"ם בעלות גמורה בכלי זה; משא"כ גבי מכירת חמץ הרי כבר בעת המכירה עצמה ידוע שהעכו"ם לא ישתמש בהכלים. וע"כ מביא בהשיחה (ס"ו אות ב) שלדעת כמה אחרונים מכירת חמץ היא הערמה, דלכאן אי"מ: הרי אנן קיימינן לדעת אדה"ז שהמכירה אינה הערמה (ועי' בהע' 47 שם)? אלא שמזה מוכיח את המציאות, עד כמה בלתי שכיח שהעכו"ם ישתמש בהכלים עד שלגבי ענין ההשתמשות הוי כעין הערמה, ועד שגם גוף המכירה הוא הערמה לדעת כמה אחרונים. עכ"פ מוכח מכאן גודל האי-שכיחות של ההשתמשות, כבר בעת המכירה. ואין זה דומה להדין הנ"ל.

ומה שהק' מדין כלי שנתן לאומן דאם אומן קונה בשבח

כלי צריך טבילה. הנה נראה, דבאומן ודאי שיש אפשריות שישתמש בהכלי, ומפורש הוא ביו"ד סקכ"ב דהנותן כלי לאומן לחקנו צריך הגעלה אח"כ, וע"ש דלכ"ד הוי כודאי שנשתמש בו העכו"ם (ועיי"ש בחי' החת"ס). ואף שמצד הדין אסור לו לאומן להשתמש בהכלי אבל מה נוגע האיסור לכאן כיון שעכ"פ יש האפשריות שישתמש ולא ישמע להאיסור, ולכן מכיון שיש לו קנין וחלק בהכלי (עי' בקצוה"ח ונתה"מ סש"ו) וגם יש אפשריות שימוש צריך הכלי טבילה, משא"כ במכירת כלי החמץ כדמבאר בשיחה שאינו רגיל (ואינו גם מיעוטא דמיעוטא) שהנכרי ישתמש בהם לכן לא הצריכו טבילה וכו'. וק"ל.

ובעצם הענין יש להעיר שבהלקו"ש חולק לכאן עמ"ש בדרכ"ת סק"כ סקפ"א (עי' בס' הנ"ל פ"ב ס"ב) דאם מכר את בית החרושת בהערמה לאחד הפועלים שאינו יהודי כדי שיוכלו לעבוד בו בשויו"ט, הכלים טעונים טבילה בברכה. ולכאן גם שם אינו אלא מכירה בהערמה וע"ד במכירת חמץ. ויל"ע.

ראובן שמואל לפידות
תת"ל - 770

קובץ הנ"ל גליון צט (תשל"ט)

ה. בלקו"ש מטוח תשל"ו בס"ג מביא א' מהטעמים בהמנהג לאכול מאכלי חלב ביום א' דחגה"ש שזהו זכר למאכלי חלב שאכלו בני"י ביום מ"ת, דמכיון שנצטוו על השחיטה נאסר כל מאכלי הבשר והכלים, דקודם מ"ת לא היו ברי זביחה, ובאותו יום לא יכלו לשחוט וכו' דבשבת ניתנה תורה, ומבאר זה בארוכה ומציין לס' גאולת ישראל, עיי"ש.

ולכאן צ"ע מגמרא חולין יז, א: בעי ר' ירמי' (אליבא דר' עקיבא שבמדבר הותר להם בשר נחירה ומשנכנסו לארץ נאסר להם דכתיב כי ירחק וגו' וזבחת וכו') אברי בשר נחירה שהכניסו ישראל עמהן לארץ מהו, ומסיק תיקו, ולכאן משמע שאף שנצטוו על השחיטה מה שנוטר מקודם מותר לאכול (לצד אחד בהאבעי'), וא"כ גם בנדו"ד אף שבמ"ת נצטוו על השחיטה מ"מ

לגבי מה שנשאר מקודם נכלל זה בהספק בגמרא, ומדוע נקט בשיחה בפשטות שנאסר להם ביום מ"ת כל מאכלי הבשר שהי' להם מקודם מ"ת.

ונראה הביאור בזה ע"פ מ"ש הנו"ב מה"ת יו"ד סס"ד ע"פ יסוד דברי הרא"ש, דמקשה שם הנו"ב שלפ"ד הגמרא כל נזיר לא יהי' אסור בייך שכבר הי' בעת שנזר ולא יהי' אסור מלהטמא למתים שכבר מתו ודבר זה א"א לאומרו וכו',

ומבאר הנו"ב בב' אופנים, א) שספק הגמרא הוא רק באברי בשר נחירה כשנכנסו לארץ שנאסר להם מהפסוק כי ירחק וזבחת, שפסוק זה נאמר להם במדבר ואעפ"כ קבע להם זמן שלא יתחיל איסור זה אלא עד שיכנסו לארץ, בזה איכא למימר שלא הקפיד שיחול איסור זה אלא על מה שינחרו לאחר זמן ההוא כשם שהקפיד שלא יחול האיסור עד הזמן ההוא, אבל בדבר שנצטוו ומתחיל האיסור תיכף אין חילוק במה שהי' בידו מקודם או מה שיבוא אח"כ לידו, ב) י"ל דלא נסתפקו אלא באברי בשר נחירה שקודם בואם לארץ לא הי' נוהג איסור זה לשום אדם בשום מקום ובבואם לארץ הותחל איסור זה, משא"כ בנזיר וכן מי שאוסר דבר ע"ע בנדר או בשבועה הלא איסור הנזירות ונדר ושבועה כתובים בתורה ואם זה לא הי' נזיר הרי הי' הייך אסור לנזירים אחרים.

ומביא אח"כ בנו"ב שם להוכיח כאופן הא', דאילו לאופן הב' למה הסתפקו בגמרא באברי בשר נחירה וכו' שזהו דוקא אליבא דר"ע שהותר בשר נחירה במדבר, ולמה לא הסתפקו אליבא דכו"ע בכל הדברים שנאסרו במ"ת אם מותרים מהנותר בידם מקודם מ"ת, אלא בהכרח לומר דדבר הנאסר אסור מאותו שעה גם כל מה שהי' בעין מקודם לזה והספק הוא רק בבשר נחירה שגם בשעה שנאסר לא חל האיסור תיכף וכו' כנ"ל.

ובאחרון דאורייתא כלל א' מבאר באופן אחר, דאבעייח הגמרא הוא רק באיברי בשר נחירה שהכניסו עמהן לארץ, כי גם במדבר זה שהותר להם בשר נחירה אי"ז שהותר להם בשר נבילה אלא משום שנחירתן זוהי שחיסתן דהיינו שהנחירה היתה אז גדר השחיטה אלא שבכניסתן לארץ נתחדש להם גדר נוסף בשחיטה, ולכן נסתפקו בגמרא לומר ששחיטה זו דכניסתן לארץ אינו חל אלא על הבשר שהם רוצים לשחוט אח"כ אבל אינו אוסר הבשר שהכניסו עמהם וכו' ע"ש בארוכה.

ולפי שיטה הנ"ל (הא') בנו"ב ולפי האחרון דאורייתא א"ש מה שנקט בשיחה בפשטות שבעת מ"ת נאסר כל הבשר וכו' דאבעייח הגמרא היתה רק בבשר נחירה שהותר במדבר וכו' כנ"ל (אבל עי' בדורש לציון דרוש י"ב דמשמע דס"ל דאיבעי' זו היא בכל האיסורים שנאסרו אי חל על מה שהי' לו מקודם) וילע"ע בזה.

ולהעיר עוד, דלכאו' בשיחת חגה"ש תשי"ג (הנחה) אוח
ז' מבואר דלא כבשיחה כאן, וז"ל: אבער באמת קאן מען אזוי
ניט זאגן, וויילע וויבאלד אז פאר מ"ת איז דאך געווען
די שחיטה גוט, און עס איז געווארן אויף דעם דער דין פון
בשר שחוטה איז דא ניט נוגע די הסתעפות וואס עס וועט פון
דעם ארויסקומען, און עס בלייבט כשר'ע בשר. ע"כ. ומביא
כמה דוגמאות לזה ע"ש. ויש להבין במה מחולקים ב' השיחות.

מרדכי צבי קרסיאנסקי
ישיבה גדולה - קאראקאס

קובץ הערות התמימים ואנ"ש מלבורן גליון ב (תשל"ט)

ה. בלקו"ש מטות תשל"ו מקשה כ"ק אד"ש שלפי שיטת אדה"ז שמוכרים בפסח גם הכלים החמוצים מדוע א"צ לטובלן אחר הפסח. ומסביר שהחיוב להטביל כלים בכלל הוא בכדי "להכשירן מן האיסור" היינו כמ"ש בסעי' ה' "צו מאכך די כלי מוכשר פאר א השתמשות (פוך א אידן) וואס איז מושלל פוך איסור, פוך אפשריות ועלולית האיסור, ווען די כלים איז אין רשות פוך נכרי אפילו ווען ער האט לפועל זיך דערמיט ניט משתמש געווען מיט א דבר איסור איז אבער דא די אפשריות אז ער זאל אזוי טאן... ווען די כלי גייט אריבער אין דעם רשות פוך א אידן... נייטא אפילו די אפשריות פוך באנוצן זיך מיט א דבר איסור דארף די כלי האבען טבילה להכשירן מן האיסור". עכ"ל וממשיך שכיון כשמוכרים החמץ לנכרי בפסח אנו יודעים מלכתחילה שיחזור ליהודי (אע"פ שהוא מכירה גמורה - בפרט לפי שיטת אדה"ז) ואינו שכיח כלל שהנכרי ישתמש באותו חמץ (אע"פ שהוא שלו ממש) וממילא כיון שאין להנכרי "די אפשריות צו נוצן די כלים", ממילא א"צ "להכשירן מן האיסור". ע"כ.

אבל לפ"ז לכאור' צ"ל:

כשקונים כלים חדשים מנכרי מדוע צריכים לטובלן, כיון שאין שכיח כלל שהנכרי ישתמש בהכלים שימכור אח"כ. וכמו שמסביר כ"ק אד"ש בהערה 40 וז"ל: "ויש להמתיק עפ"ז סברת הצפע"נ דרק אם העכו"ם עשה זה עבורו לסעודה אז חייב טבילה מן הדין אבל אם עשאן לסחורה י"ל דאין עליהם שם כלי סעודה כלל כו'. אבל עיין המשך דבריו שם אבני נזר חיו"ד סק"ו (ושם, דכלי סעודה "היינו שישתמש בה ישראל בצורכי סעודה"). עכ"ל. אבל לפי ביאור כ"ק אד"ש חוזר סברא זו לדוכתי' (שאם יעשה הנכרי כלים למכור אינם חייבים בטבילה) אבל לא משום שאין עליהם שם כלי סעודה אלא משום שאין שם האפשריות (או לא שכיח כלל) האיסור.

וקשה לתרץ שכיון כשהכלי הי' בשוק הי' האפשריות שנכרי יקנה אותה ולהשתמש אתה באיסור וממילא הי' האפשריות לאיסור, דא"כ מדוע כשיהודי קונה כלי מבית חרושת של יהודי א"צ טבילה הלא גם בנידון זה הי' האפשריות שגם נכרי יקנה אותה.

הרב שלמה קאפל אנד
מעלבורן

קובץ הערות התמימים ואנ"ש מאריסטאון גליון קסז (תש"מ)

א. בלקו"ש פ' מטות תשל"ו (הערה 30) מביא דדעת אדה"ז (בשו"ע סי' קנ"ט סכ"א. סי' שכ"ג ס"ח) דטבילת כלים [הנקנים מן הגוי] מן התורה וכו'.

ויש לעיין איך הוא המשמעות מדברי אדה"ז בסי' קנ"ט (דהנה בסי' שכ"ג נראה להדיא דדעתו כן שכתב "שהעיקר כדברי האומרים שטבילת כלים מן התורה"), דאף שכתב שם "לטבילת כלים מספיק מן התורה", אבל הרי אפשר דמדבר בטבילה מן טומאה, ולא מדין של טבילת כלים הנקנים מן העכו"ם.

[ולהעיר מטור (יו"ד סי' ק"כ) ובב"י (שם), דלכמה דעות לא סגי בכלים הנקנים מן העכו"ם ברביעית].

ס.ט.כ.

קובץ הערות התמימים ואנ"ש כפר חב"ד גליון כט (תשמ"א)

ט. בלקו"ש מטות תשל"ו מביא בס"ז שא' מהטעמים (בט' גאולת ישראל, לעמבערג 1864) למנהג אכילת מאכלי חלב ב(יום א' ד) חג השבועות הוא, שזהו לזכר מאכלי חלב שאכלו ישראל ביום מ"ח: מכיון שנצטוו ישראל על מצות שחיטה, כמו על רוב המצוות ככולן, בשעת מ"ח, הרי נאסרו כל מאכלי בשר וכליהם, כי לפני מ"ח לא היו (בנ"י) בגדר בר זביחה, וממילא הי' אסור להם לאכול כל המאכלים והחבשילים של בשר,

וגם לא יכלו לשחוט בהמות ולהגעיל הכלים ביום מ"ת, כי "לכו"ע בשבת ניתנה תורה", והוכרחו לאכול רק מאכלי חלב (ובהערה 28 מבאר: שלא יכלו לאכול משיטתם דלפני מ"ת, מכיון שאז לא היו ברי זביחה), עכתד"ק.

ויש להעיר משיחת חגה"ש תשי"ג (הנחת הת" - ס"ז) שמביא טעם הנ"ל ומבאר דא"א לומר כן מצד ב' טעמים: א) הדין הוא ש"איך שמחה אלא בבשר ויין", ובשעה שנתן הקב"ה התורה לישראל בודאי הי' צ"ל יומא טבא, וא"א לומר שכבר בשעת מ"ת סיבב הקב"ה באופן כזה שלא יוכלו לשמוח כדבעי. ב) שהרי "קיימן כה"ת עד שלא ניתנה" ומפורש שקיימו מצות שחיטה כמ"ש אצל יוסף "וטבוח טבח" - שגם בחו"ל היו שוחטים, ובמילא הי' להם בשר שחוטה מקודם מ"ת, וממשיך: דאיך לומר דכיון שקודם מ"ת לא היו מצוים על שחיטה, א"כ הי' אסור להם הבשר באכילה - לאחרי מ"ת - כדין עכו"ם ששחט דשחיטתו פסולה מכיון שאינו בר זביחה, וזל"ק: "...אבער באמת קען מען אזוי ניט זאגן, וויילע וויבאלד אז פאר מ"ת איז דאך געווען די שחיטה גוט, און עס איז געווארן אויף דעם א דין פון בשר שחוטה, איז דא ניט נוגע די הסתעפות וואס פון דעם ארויסקומען, און עס בלייבט כשר"ע בשר", עכ"ל. [ועיי"ש בס"ח שמביא דוגמא לזה ומסיים: שא"א לומר טעם הנמהג כנ"ל, אלא צ"ל הטעם השני שכתוב על מנהג זה (והוא בכלבו) כי עה"ת נאמר "דבש וחלב תחת לשונך"].

הרי מפורש שמכיון שחל על הבשר - קודם מ"ת - דין שחוטה, ה"ה נשאר בשר כשר, ולא כמו שמבאר בלקו"ש שם שלא יכלו לאכול משחיטתם שלפני מ"ת, מכיון שאז לא היו בני"י ברי זביחה.

ועייך גם בלקו"ש ח"ח נשא (ג) - שנסמן בלקו"ש הנ"ל הערה 26 - שמבאר שבשעה שניתנה מצות שבת בסיני נתבטל ציווי השבת דמרה, ו(עפ"י המבואר שם) מסיק דגם השעות שלאחרי מ"ת לא היו שבת, וכותב שם (בהערה*47): "ועפ"ז מובן טעם "גדול אחד" - הובא במשנ"ב סו"ס תצ"ד וכ"ע"ז שהוא "טעם נכון" - דאכילת מאכלי חלב בחגה"ש הוא זכר לזה שאחרי מ"ת לבשר הי' צריך הכנה רבה לשחוט ולבשל כו' ולכן אכלו לפי שעה מאכלי חלב...". ולהמבואר בשיחת חה"ש

שם בטעם הא' נדחה גם טעם זה.

ד. בלקו"ש ח"י"ח פ' מטות (ב) ע' 369 כתב וז"ל: מכירת חמץ: כאטש מ'פארקויפט טאקע דעם חמץ און כלים חמוצים צום גוי, און מ'גיט אים אפילו איבער די מפתחות פון די חדרים וואו זיי געפינען זיך, פארקויפט מען אבער אין א אופן וואס מ'נמיס לכתחילה אז גלייך נאך פסח וועט עס צוריק געהערן צום אידן; און אינו שכיח כלל אז דער גוי זאל לפועל נוצן דעם פארקויפטן חמץ און די כלים... און וויבאלד די מכירה איז אין א אופן אז דער גוי האט ניט די אפשריות צו נוצן די כלים דעריבער דארפן זיי ניט קיין טבילה "להכשירן מן האיסור". עכ"ל.

וראיתי בס' טבילת כלים פ"ג הערה ד' שהביא זה, אבל כתב דלכאורה יש להקשות על יסוד זה מהדין המוכא בסעי' הקודם שם: "יהודי שמכר - או נתן במתנה - כלי לגוי, וחזר יהודי וקנאו, אפילו הוא עצמו, ואפילו לא הגיע ליד הגוי מעולם, צריך הכלי טבילה בברכה" (תוס' ע"ז עה, ב, ד"ה אי, רא"ש ע"ז שם סי' ל"ה, טוש"ע ולבוש יו"ד סי' ק"כ סעי' י"א, ועוד) הרי גם הכא לא הי' אפשריות להגוי מעולם להשתמש בכלי זה, וא"כ מאי שנא הכא דצריך טבילה?

ולענ"ד נראה דאין כאן שום קושיא, כי רק במכירת חמץ שמעיקרא המכירה אינה לשום השתמשות של הגוי, נמצא דמעולם לא הי' כאן שום עלולית שהגוי ישתמש בזה, לכן אי"צ טבילה, משא"כ בדין הנ"ל דלא הגיע ליד הגוי מעולם, הנה שם מעיקרא היתה המכירה עבור השתמשות, ואז היתה עלולית של השתמשות, הנה אף דבפועל לא הגיע לידו מעולם, אין זה מסלק החיוב דטבילה דמעיקרא, ולכן שפיר צריך טבילה.

הרב גרשון קליערס
- ברוקלין -

קובץ הערות התמימים ואנ"ש קסבלנקה גליון לא (תשמ"ו)

ג. בלקו"ש חי"ח פ' מטות מבאר הטעם בטבילת כלים -
לשיטת רש"י (ועוד ראשונים) - סכבר הוכשרו מן האיסור
שהוא כדי להכשירן (להנכס ולהזמינם) עבור השתמשות של
ישראל המושללת לגמרי מאפשריות ועלוליות האיסור. ולכן
צריכים להטביל אפי' כלים חדשים הגם שלא בלעו איסור
דמכיון שכשהיו ברשות הנכרי היו ראויים לאיסור והי'
להם האפשריות להשתמשות של איסור שזה כבר חסרוך בנוגע
לכשרותו וטהרותו של הכלי (דוגמא מהא דטוכה יא. כל
שהוא מקבל טומאה כו' אין מסככין בו וכמה כיוצא בו)
ולכן כשנכנסים לרשותו של ישראל להשתמשות

כזו שאין לה (אפי') האפשריות לתשמיש של איסור, צריך
טבילה.

וזהו הפי' בירושלמי סוף ע"ז על הדין דגם כלים
חדשים צריכים טבילה "לפי שיצאו מטומאת הנכרי ונכנסו
לקדושת ישראל היינו לא משום שהכלי נמצא ברשות העכו"ם
כ"א מצד זה שראוי לבליעת איסור וכל המאירי לע"ז "על
שיוצאין מטומאת גיעול לקדושת מאכלות" וכן בריטב"א
"משום דסופן להשתמש באיסור ויצאו לקדושה, הצריכה
הכתוב טבילה אף בחדשים כו'".

ונמצא לפי"ז, שהטבילה מטומאת האיסור מוכרח וצריך
להיות אך ורק אחר שהוכשרו קודם ע"י גיעול וכו' מבליע
האיסור; דכיון שכל הטבילה היא משום שראוי לבליעת
איסור ונכנסים לקדושת מאכלות כשרות הרי אם אתה מטביל
עד שלא הוכשרו ע"י הגיעול האין הן נכנסין לקדושת
המאכלות ועדיין אינן ראויין להן ונמצאת הכלי טובל
ושרץ בידו; וכן מפורש במאירי ומוכח גם מהריטב"א.
וי"ל שמפרשים כן גם דעת הירושלמי שהטבילה מוכרח
להיות אחר הגיעול. וכן מפרש הרשב"א בפירוש בהורת
הבית בית ד' ריש שער ד' (מובא בהערה 42 בתוך דעות
הנ"ל המובאות שם, ולהעיר שהרשב"א חזר בו ממה שכתב
בחידושינו וכדלקמן) שלמד שטבילה צ"ל אחרי הכשרו
לעיכובא ממה ש"מפרש בירושלמי שצריך להטביל לפי
שיצאו מטומאת נכרי לקדושת ישראל וכו'. (וכן מוכח
בריטב"א אכן הוא דעת הירושלמי) - ויש להעיר קצת על
שלא מצוין בהשיחה גם הדעות המובאות בסור וב"י ומובא
גם בש"ך יו"ד צ"א סק"ג החולקות בדין זה אם צריך
דווקא לטבול אחר הגעלה ושם מובא גם דעת הרשב"ם
(המובא בסמ"ג וברא"ש סוף ע"ז) דאי יטביל קודם הוי
"כטובל ושרץ בידו" אותו לשון המובא במאירי שמדייק
בו בהשיחה.

והנה האבני נזר בתשובותיו (יו"ד סימן קי"ט)
דין בשאלה אם משהו קנה כלי תשמיש מן מומר אי צריך
טבילה ותשובתו היא שזו תלוי באם נותנים לו דין גוי
להבדיל או דין ישראל (עי"ש באורך) ולכאורה לפי
ביאור הנ"ל בטבילת כלים, אינו תליא הא בהא דאפי'
אם דינו כישראל מ"מ נראה לומר לכאורה שמחויב הקונה
לטבול הכלי דהרי טעם הטבילה אינו משום שהי' ברשותו
של נכרי אלא משום טומאת בליעת איסור או האפשריות
לבליעת איסור (בכלים חדשים) שזה אכן הי' גם תחת

בילות המומר.

גם מה שרצה לטתור פסק שלו שמחויב הקונה מומר
לטבול הכלי משום שמחמירין ונותנין לומר דין נכרי
להבדיל שלפי דעתו רק אז שייך טעם הטבילה, מהא דכתב
הנמוקי יוסף וזומר שחזר בתשובה אינו צריך לטבול
כגר מדין תורה רק מדרבנן משום מעלה; וא"כ הרי הרשב"א
בחידושו ליבמות מ"ז: ד"ה נתרפא, מדמי טבילת גר
לטבילת כלים ואשר לכן אם אינו מחויב לטבול מדין
טבילת גר היינו שאין דינו כנכרי א"כ לא יצטרך הקונה
ממנו לטבול כליו דהרי אין דינו כנכרי בענין טבילה.

ולהנ"ל גם זה אינו עולה יפה שגם כשיש לו דין
ישראל גמור מחויב הקונה ממנו לטבול הכלי משום (אפש')
בליעת האיסור ואינו תלוי כלל במה שהוא עצמו אין
מחויב לטבול טבילת הגרים כשעושה תשובה והסתירה
היא רק לדעתו (ועיי"ש שגם לדעתו סותר סתירה זו אף
בסוף הת' נשאר בצ"ע).

(וגם מ"ש שהטעם שאבותינו לא טבלו בעת מ"ת יובן
עפ"י דברי הרשב"א שמדמי טבילת גר לטבילת כלים ומכיון
שלא נצטוו עדיין על טבילת כלי תשמיש שלהם לא טבלו
ג"כ את גופם; הנה אין הנידון עולה יפה לפיהנ"ל דלא
תליא הא בהא. בפרט עפ"י המבואר בהשיחה שאבותינו
לא הוכרחו לטבול את כלי תשמישם אף לאחר מ"ת, שכיון
שקיימו כה"ת כולה ונזהרו בהלכות בשר וחלב לא הי'
שייך אצלם טומאת ואפשרות בליעת איסור (סזהו טעם
הטבילה ולא משום שיצא מרשות נכרי טאז היו מוכרחים
לטבול כליהם).

ואף שמבסס דבריו על הרשב"א בחידושו הנ"ל הנה
מלבד מה שבהשיחה מבואר דעת כמה ראשונים ולא דעת
יחיד, הנה עוד זאת והוא העיקר שבעל כרחך צריכים
לומר שהרשב"א חזר בו בעצמו בתורת הבית ממה שכתב
בחידושו, שבחידושו סובר שטעם טבילת כלים הוא
משום שיוצא מרשות עכו"ם לרשות ישראל ולכן מדמי
טבילת גר לטבילת כלים, משא"כ בת"ה הולך בשיטת רש"י
ושאר הראשונים שהטעם הוא משום בליעת איסור ולכן
חזר בו גם להלכה היוצאת כנפק מינה משני טעמים
אלו שבחידושו פוסק כהראב"ד שבדיעבד אם טבל הכלי
ואח"כ הכשיר מותר ואי"צ עוד טבילה; ובת"ה פוסק
מנורש דלא כהראב"ד, ושגם בדיעבד לא חשיב טבילה
וצריך לטבול הכלי עוד הפעם, (כמו שמבאר המאירי דהוי

כטובל הכלי ושרץ בידו). ולפלא שאחרי החיפוש לא
ראיתי שמישהו יעיר על סתירה גלויה ומפורשת זו בין
הרשב"א וחידושינו למ"ש בת"ה ושלכן מוכרחים לומר
שחזר בו.

(ולפי הנ"ל הנה באם האבני נזר יצדד להיתר,
לדעתו, יצא עוד נפק"מ בנוגע לטבילת כלים הניקנים
ממומר וכנ"ל באריכות).

(ואגב מה שמביא בחידושי הגהות על הטור סי'
קכא בשם כנה"ג דלהרשב"א בת"ה מותר בדיעבד באם
טבל קודם הגיעול צריך עיון גדול ואי אפשר להלמו
דמפורש שם איפכא כנ"ל).

ומה שהקשה האבנ"ז על דעת ר"א בהחולץ (מ"ו)
שגר שמ ל ולא טבל ה"ז גר שכן מצינו באבותינו שملו
ולא טבלו, והקשה שמשמע דוקא בדיעבד הוי גר אבל
לכתחילה צריך לטבול (ולהעיר שכן מפורש ברשב"א
שלכל הדעות צריכים לכתחילה לטבול - גם לדעת ר"א
ור' יהושע - ולפלא קצת שלא ציין האבנ"ז להרשב"א
למרות שמביא הרשב"א הנ"ל שהוא באותו דף וסוגיא)
ולמה הא ככם כאבותיכם כתיב וכיון שהם לא טבלו
למה יטבלו עכשו, וא"ל שכיון שהנשים נכנסו תחת
כנפי השכינה ע"י טבילה ע"כ צריכים לכתחילה לעשות
הכל מילה וטבילה, דאם הי' ענין בזה, שמכיון שהנשים
טבלו ע"כ יש להגברים לנהוג כן, היו מהאי טעמא
טובלים אבותינו ג"כ ושוב אין ללמוד מככם כאבותיכם
דמילה לחוד מהני שהרי הם טבלו ג"כ ומבאר ע"פ
הרשב"א הנ"ל שמדמה טבילת גרים לטבילת כלים ולכן
כיון שעכשו אחר מ"ת נצטוינו על טבילת כלים
מחוייבים גם הגרים לטבול כמו שיש מציאות ודין של
טבילת כלים משא"כ אבותינו לא טבלו כיון שלא נצטוו
עדיין על טבילת כלים.

ולכאור' ע"פ המבואר לעיל בהשיחה בדעת שאר
הראשונים, וגם בדעת הרשב"א אחר שחזר בו שאין
שייכות טבילת כלים לטבילת גר וטעם טבילת כלים הוא
לא משום שיצא מרשות נכרי אלא משום בליעת איסור
(ולכן גם הציווי דטבילת כלים אחר מ"ת לא הי' על
כליהם של בנ"י - הגם שכליהם יצאו מרשות נכרי,
שכן הי' דין בנ"י לפני מ"ת, לרשות ישראל - רק על

כליט שקנו מעכו"ם שרק אז הי' אפשריות לבליעת איסור ואינו דומה כלל לטבילה הגרים וא"כ) איך יתורץ קושית האבני נזר.

ואולי יש לתרץ שגם לדעת ר"א הי' ענין הטבילה אצל רבותינו והוא ע"פ מה שמובא ברמב"ן והמאירי (שם) שאף באותו זמן בני לוי שכבר מלו נכנסו לברית התורה בטבילה כדין בני נח שמלו (לשם מצוה) ובאין להתגייר שא"צ אלא טבילה וכדין נשים... ולכן כיון שמקצת מאבותינו טבלו לכך כדי לצאת הככם כאבותיכם בהידור צריכים לכתחילה מילה וגם טבילה, ודוק. (וע"ד הצחות יש לומר שכיון שאשה כמאן דמהילא דמיא הרי בנוסף על בני לוי היו הרבה מאבותינו שטבלו גם לדעת ר"א).

הרב שלום דוד גייסינסקי

- ר"מ בישיבה -

ד. בשיחה הנ"ל בהערה 37 שקיל וטרי בהשיטות בדעת הרמב"ם פי"ז ממ"א אי הטבילה הוי משום איסור והיתר או משום טומאה וטהרה (וכנראה שנוטה לומר בדעת הרמב"ם שהוא משום איסור והיתר גם בכלים חדשים - וכהביאור בהשיחה משום אפשריות קבלת איסור - אף שהוא מדרבנן).

ויש להעיר טובא משיטת התויו"ט סוף ע"ז בדעת הרמב"ם "וטבילה זו שהצרכנו בכאן משום איסור והיתר היא... בחיבורו פי"ז מהמ"א...". עיי"ש.

וראה בתוס' חדשים שם שאינו סובר כהתויו"ט וסובר בדעת הט"ז ר"ס קכ וקכא שכתב בפשיטות שטעם הטבילה אינו אלא משום שיצאו מטומאתו של נכרי לקדושתו של ישראל ואין הטבילה צורך ההגעלה ולומד כן גם בדעת הראשונים הסוברים שטבילה מוכרח להיות אחר הגיעול דהוי כטובל ושרץ בידו ובהשיחה חולק עליו, בסברא, ובעיקר מל' המאירי הנ"ל בהערה הנ"ל "שיוצאין מטומאת גיעול לקדושת מאכלות".

הנ"ל

קובץ הערות וביאורים אהלי תורה גליון שמו (תשמ"ו)

ג. בלקו"ש ח"ח מטות (ב) ע' 363 ואילך מבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א כמה פרטים בדינים הקשורים בגיעולי כלי נכרים והטבלתם לפני שמתרים לשימוש ישראל ובשאלת הרמב"ן מדוע נצטוו ע"ז רק לאחר מלחמת מדין ולא קודם לזה במלחמת סיחון (ועוג וכו').

בע' 365 מביא את הטעם למנהג אכילת מאכלי חלב ביום א' דחה"ש (מספר גאולת ישראל) והוא, שמכיון שבמ"ת נצטוו על השחיטה ונאסרו כל מאכליהם הבשריים וכליהם הבשריים משום שלפני מ"ת הם לא היו בר זביחא, ולכ"ע כשבת ניתנה תורה ולכן לא יכלו לשחוט בו ביום וממילא לא יכלו לאכול שום מאכל בשרי, אלא, היו מוכרחים לאכול מאכלי חלב, וממשיך בשיחה שמסתבר שמכיון שהתכוננו למ"ת (מיציאתן ממצרים), הרי, ה' להם כלים נפרדים לבשר וחלב והם לא נאסרו ממאכלי בשר או בשר בחלב (וא"כ כל האיסור על כלי הבשר ה' מצד שלא היו בר זביחה).

ובהערה 28: "... אלא שאעפ"כ לא יכלו לאכול משחיטתם דלפני מ"ת, מכיון שאז לא היו ברי זביחא, אבל להעיר, דבס' גאולת ישראל שם משמע, שהכלים נאסרו מ"בשר נחירה ובהמה טמאה" ע"כ.

ומש להקשות, דהרי מצינו בחולין יז ע"א מחלוקת ר"ע ור"י, שר"ע סובר שבתחילה הותר להם בשר נחירה עד שנכנסו לארץ, ור' ישמעאל סובר שבשר נחירה לא אישתרי כלל ולהלכה פסק הרמב"ם בהל' שחיטה פ"ד הי"ז כר' עקיבא וז"ל: כשהיו ישראל במדבר לא נצטוו בשחיטת החולין אלא היו נוחרין או שוחטין ואוכלין כשאר האומות, וכו'.

וא"כ עפ"ז אינו מובן למה בני"י היו צריכים לאכול מאכלי חלב בלבד (לאחר מ"ת), בשלמא אם איסור הכלים והבשה ה' מצד בהמה טמאה או בשב"ח לכן מובן למה לא יכלו לאכול שום מאכלי בשר לאחר מ"ת, אבל אם איסורים מצד בשר נחירה או לאו בר זביחה הרי, לא נאסרו בזה אפילו לאחר מ"ת וא"כ יוצא שהמנהג של מאכלי חלב בחה"ש אינו לפי ההלכה.

וכן מהו החילוק שמביא בשיחה בין לאו בר זביחה שהי' לפני מ"ת ובר זביחה שהי' לאח"ז - כשכנוגע למעשה בפועל הותר להם בשר נחירה כל משך זמן שהיו במדבר.

אמנם רש"י בפירושו דברים י"ב כ' מפרש ע"פ דעת ר' ישמעאל, אבל להלכה נפסק כר"ע, וצ"ע.

הרב חיים פרוס
- באסטון מאסס. -

בענין טבילת כלים חמוצים שמכרו לגוי

הת' יעקב שמואל שי' הלפרין

שליח בישיבה

בלקו"ש חי"ח ע' 364 ואילך (מטות ב') כותב הרבי ח"ל (בתרגום חפשי): "ידוע מ"ש הנודע ביהודה והחתם סופר שבמכירת חמץ לנכרי לא ימכור את הכלים החמוצים, שאם מוכרם צריך להטבילם כשחוזר וקונה אותם מהגוי לאחר הפסח.

"אבל בנוסח שטר המכירה של אדמו"ר הזקן כתוב: "זכן כל כלים החמוצים שיש עליהם חמץ בעין" והיינו שגם הכלים מוכר לנכרי, ואעפ"כ לא מצינו שאדה"ז יכתוב שצריכים להטביל את הכלים אחר הפסח, ומעשה רב שאין מטבילין אותם.

". . . והביאור בזה ע"פ מש"כ רש"י בפירושו עה"ת בענין טבילת כלים (עה"פ אך במי נדה יתחטא -- מטות מו, כג) "לפי פשוטו חטוי זה לטהרו מטומאת מת, א"ל צריכין הכלים גיעול לטהרם מן האיסור וחטוי לטהרן מן הטומאה. ורבותינו דרשו (ע"ז עה, ב) מכאן שאף להכשירן מן האיסור הטעין טבילה כו".

"ומובן מפרש"י אשר (לשיטתו) שייך הענין דטבילת כלים לענין איסור ("להכשירן מן האיסור") . . .

"ויובן זה בהקדם הדיוק בלשון רש"י: כ' רש"י שהגיעול פועל לטהרם מן האיסור, משא"כ בטבילה כתב הלשון להכשירן מן האיסור . . . "להכשירן הוא כמו לשון הכנה (ע"ד הכשר מצודה) הכלי נעשה מוכן ומוכשר להשתמש בו, כלומר, פעולת הטבילה אינה להוציא את מציאות האיסור מן הכלי -- כי זה כבר נפעל ע"י ההגעלה, או שמלכתחלה לא הי' בו איסור -- אלא לעשות הכלי מוכשר להשתמשות (של יהודי) שמושלת מאיסור, היינו שאין זו האפשרות והעלוליות לאיסור; כשהכלי הוא ברשות נכרי, הרי אפילו כשלפועל לא השתמש בו באיסור מ"מ ישנה האפשרות שיעשה כן ולכן כשבא הכלי לרשותו של יהודי, להשתמשות שבה אין אפילו

האפשרות להשתמש באיסור.

"ועפ"ז מובן בעניינינו (מכירת כלים חמוצים בפסח):

"אעפ"י שמוכר חמץ וכלים החמוצים לנכרי, ומוסרים לו אפילו את המפתחות של החדרים שהחמץ והכלים נמצאים בהם, מ"מ המכירה היא באופן שידוע מלכתחלה שמיד לאחר פסח יחזרו לרשות היהודי, ואינו שכיח כלל שהנכרי ישתמש בפועל בחמץ ובכלים הנמכרים [עד שישנם אחרונים שכ' שכל הענין דמכירת חמץ הוא כעין הערמה, אלא שלגבי חמץ גם זה מועיל].

"ומכיון שהמכירה היא באופן שאין לנכרי "האפשרות" להשתמש בכלים, לכן אין צריכים טבילה "להכשירן מן האיסור". עכת"ד.

ובהע' 24 כתב "וי"ל דהנוב"י והחת"ס שמצריכים להטביל הכלים שנמכרו להנכרי עם החמץ, ס"ל דכיון שביכולת הנכרי להשתמש בהכלים וע"פ תורה אסור למנעו מזה -- ה"ז אפשריות דבליעת איסור, אף שאינו שכיח כלל. עכ"ל.

ובספר טבילת כלים (מאת הרב צבי בהרה"ג דב שליט"א כהן) בפרק ג' סעיף ג' הע' 3 מקשה על השיחה הנ"ל, ו"ל "אך לכאורה יש להקשות על יסוד זה מהדין המובא בסעיף הקודם שיהודי שמוכר כלי לגוי ולא הגיע לרשות הגוי מעולם (מאו"ה כלל נח אות צא) ואעפ"כ חייב לטבולו, כן יש להקשות מיהודי שנתן כלי לגוי לתקנו, דאם אומן קונה בשבח כלי טעון טבילה אף שבמציאות יכול להשתמש עמו (ואף צריך להזהר מזה כדי שלא ישתמש בכלי עם איסורים) הרי מ"מ אסור לאומן להשתמש בו. עכ"ל.

ועד"ז יש להקשות לפי סברת רבינו שהכל תלוי אם הי' אפשרות להשתמש בזה, א"כ אינו מובן, שהרי הדין הוא (כמובא בטושו"ע יו"ד סי' קכ סעיף יא) שאם משכנו ביד עכו"ם ופדאו ממנו א"צ להטבילו, והרי בכה"ג יש להעכו"ם אפשרות להשתמש בהכלי.

וע"כ צ"ל שביאורו של רבינו על טבילת כלים (שתלוי באפשריות) הוא בנוסף להטעם שהובא בהראשונים ובכל הפוסקים, והיינו "שהרי הי' נקרא שם הגוי עליו", ובכדי להיות מחוייב בטבילת כלים צריך להיות ב' הדברים: א' שיהי' שם הגוי נקרא עליו, ב' שיהי' בידו אפשרות להשתמש בו לדבר האסור, ולכן באם משכנו ביד עכו"ם, הגם שיש להגוי אפשרות להשתמש בהכלי, אבל מ"מ חסר התנאי השני של "שם הגוי נקרא עליו", דהרי אין

הכלי של הגוי, וכיון שחסר א' מב' הענינים הנ"ל, אין צריך טבילה.

וכן כשהיהודי נותן כלי לגוי לתקנו, דהא פשוט ששמו נקרא על הכלי (אומן קונה בשבח הכלי), ובפרט שאם לא הי' מחזיק רביעית ותקנו שמחזיק רביעית, דעת הריטב"א (הובא בטור הנ"ל) הוא שצריך טבילה כיון שהכל הולך אחר המעמיד, ולכן בודאי נקרא שם הגוי עליו. וכן ישנו התנאי השני של האפשריות להשתמש בהכלי, (ואע"פ שאסור לו להשתמש בזה מ"מ עדיין יש לו האפשריות להשתמש בו), וכמו שכותב בספר טבילת כלים הנ"ל "ואף צריך להזהר מזה כדי שלא ישתמש בכלי עם איסורים". ואף שאינו שכיח, אבל דוחק לומר שאינו שכיח כלל, ולכן בנדו"ד חוששין להמיעוט, משא"כ בכלים חמוצים כותב הרבי "אינו שכיח כלל" שהגוי ילך לרשותו של היהודי באמצע הפסח להשתמש בכליו וכדו' כיון שהמכירה היא באופן שידוע מלכתחלה שמיד לאחר הפסח יחזרו לרשות היהודי, "והתורה על הרוב תדבר (מו"נ ח"ג פל"ד) ואולינן בתר רובא (חולין יא, רע"א וש"נ) ואפי' ר"מ לא חייש למיעוטא דמיעוטא (יבמות קיט, ב), ואכ"מ." (הע' 22 בהשיחה), ולכן אין צריך טבילה.

והא דבמכירה לגוי ונשאר ברשות היהודי, ואח"כ קנאה היהודי בחזרה הדין הוא שאף אם בפועל לא הגיע לידי העכו"ם מעולם, צריך טבילה, י"ל בפשטות שמכיון דהתם יש שם הגוי עליו מכיון שהוא קנאו, ובמילא יש גם האפשריות, אם הוא רוצה, להשתמש בזה, אף שאינו ברשותו, ואין יכולים לומר בכה"ג שאינו שכיח כלל, כיון שאחר שקנה הגוי את הדבר ה"ז דבר שכיח שיבוא לקחתו, ובמילא מוכן שיש כאן אפשריות להשתמשות. ולפי"ז אתי שפיר כל הנ"ל.

טבילת כלים בקונה כלים חדשים מישראל שאינו שומר כשרות

הרב אלימלך יוסף הכהן סילבערבערג
רב ושליח כ"ק אדמו"ר - וועסט בלומפילד, מישיגן

עיינ בלקו"ש חי"ח פ' מטות שיחה ב' שדעת רבינו זי"ע שמשום הכי צריך להטביל כלים חדשים, הגם שלא בלעו איסור, משום שעל ידי זה שהם היו ברשות של עכו"ם יש אפשרות ועלוליות של איסור, ועיינ שם בהערה 39 "להעיר מדין דכל שהוא מקבל טומאה כו' אין מסככין כו' (סוכה יא, א) וכמה כיו"ב". ועל פי זה מתרץ רבינו זי"ע הא דמשמע מנוסח שטר מכירת חמץ של אדמו"ר הזקן שדעת רבינו הזקן שכשמוכרים החמץ להגוי קודם פסח מוכרים גם הכלי סעודה שיש עליהם חמץ בעין ומ"מ אין צריך להטביל הכלים כשחוזר וקונה אותם מהגוי אחרי פסח והטעם לזה שכיון שידוע שהעכום לא ישתמש עם הכלים ומיד אחרי פסח יחזור הגוי וימכרם שוב להיהודי ע"כ לא הוה הכלים בבחינת "אפשריות ועלולות של איסור" ועל פי זה מתרץ רבינו זי"ע הא דאינו נזכר החיוב של טבילת כלים במלחמת סיחון ועוג. ועל פי זה מתרץ רבינו קושיא אחרת עיינ שם.

והנה בדברי רבינו זי"ע יש לכאורה חידוש גדול שאינו נזכר בהשיחה והיינו שכיון שהכל תלוי בעלוליות ואפשריות של איסור וע"כ סובר רבינו שכלים שהם תחת הבעלות של עכו"ם אם אינם עלולים להשתמשות של איסור אינם צריכם טבילה, א"כ לאידך גיסא במקום שהכלים נמצאים תחת בעלות של יהודי שאינו שומר כשרות והכלים עלולים לאיסור, צריך יהודי הקונה אותם מיהודי זה (שאינו שומר כשרות) לטבול אותם. וזה באמת חידוש גדול והנה בנוגע האיסור של פת עכו"ם, בישול עכו"ם או סתם יינם, אע"פ שיש לנו כלל שמחלל שבת הרי הוא כעכו"ם, מ"מ העולם סומכין על הא דאומרים שמחללי שבת שבזמנינו הם בבחינת תינוק שנשבה בין העכו"ם וע"כ אין להם דין של עכו"ם אבל בנידון דידן כיון שזה תלוי בעלוליות לאיסור א"כ אפילו אם יש לו דין של תינוק שנשבה מ"מ כיון שהוא אינו שומר כשרות א"כ יש כאן החסרון של עלוליות לאיסור.

ואע"פ שלא מצינו בגמרא ושו"ע דין זה שצריך להטביל כלים הנקנים מישראל שאינו שומר כשרות י"ל שרבינו זי"ע מרמז לזה בהגהה 39, "להעיר ממרז"ל: אלו ברשיעי עסקינן (יומא ו, א) ולא נעלם ממני שי"ל שכוונת רבינו הוא שצריך להטביל כלים דווקא כשיש ב' חסרונות א' שהי' תחת הבעלות של העכו"ם ב' שיש עלוליות ואפשריות של איסור, מ"מ פשטות דברי רבינו מוכיחין שהכל תלוי בעלוליות של איסור.

והנה עיין באגרות משה חלק "יורה דעה ס' כא ע"ד כלי ישראל שמכרן לעכו"ם אם צריכם טבילה כשחוזר ישראל וקונם מהגוי רב משה מסיק שלפי דעת הגר"א אולי לא צריך טבילה שאולי לא צריך הכלים טבילה אלא בכלים שהיו של העכו"ם מעיקרן כמו כלי מדין עיין שם אבל לדברי רבינו זי"ע אין שום צורך שהכלי יהיה של הגוי מעיקרן אלא כל שהוא ברשות הגוי ויש עלולות לאיסור, צריך להטביל הכלי.

ועיין בהתשובה שרב משה העיר על הא דאיתא במס' ע"ז עה, ב. שכותב: "אבל יש להוכיח מהא שכתבו התוס' במשכנתא ממשכן כלי לעכו"ם וחזר ופדה א"צ טבילה אע"ג מספקא ליה לתלמודא אי משכנתא כזביני בנכרי משכנן אצל ישראל לענין הא ודאי פשיטא דלא הוי זביני, ולא כתבו טעם חלוקם כל כך בפשיטות, ועיין מהרש"א שכתב דבעכו"ם כל זמן שמשכנו ביד ישראל חזי כשלו דשמא ישקעה אצלו משא"כ בישראל כיון שפדאו כבר שוב לא מחזי כזביני כשהיה ביד עכו"ם, נמצא שליכא חלוק כלל אלא החלוק הוא בין קודם פדיה

לאחר הפדיה דבעכו"ם שמשכן ביד ישראל הרי הוא קודם פדיה ובישראל שמשכן הרי איירי אחר פדיה, עיין במטה יהונתן ביו"ד שם שפי' כן דברי מהרש"א ולכן כתב שלהמרש"א אם הישראל רוצה להשתמש בעודו ממושכן להעכו"ם קודם פדי' צריך טבילה ג"כ מספק הבעיא. אבל הוא דוחק גדול לפרש זה בתוס' דכי שיך לומר פשיטא ממה שפדה על הזמן דקודם לזה הא ודאי אפשר דחשב מתחלה דשקועיה ולא לפדות ואח"כ נמלך לפדותו דהא תלוי זה אך אמרינן הוכיח סופו על תחלתו שפליגי בזה תנאי בחולין דף לט, ב. אף בזמן סמוך וכ"ש במשכנתא שהיה מונח זמן רב שלא ברור שנימא זה, וגם לא בכל המקומות שוין להוכחה זו", ע"כ. אבל לפי דברי רבינו זי"ע אתי שפיר הא שכתב תוס' שבמשכנתא דמשכן כלי לעכו"ם וחזר ופדה א"צ טבילה אע"ג דמספקא ליה לתלמודא אי משכנתא כזבינה בנכרי שמשכן אצל ישראל, לענין הא ודאי פשיטא דלא הוי כזביני, שבדרך כלל כשאדם נותן משכון על הלוואה אין רצונו שהמלוה ישתמש בהמשכון והמלוה בעצמו רוצה מעותיו בחזרה ואינו רוצה להשתמש בהמשכון וע"כ אע"פ שהמשכון נמצא תחת יד העכו"ם מ"מ לא נקרא 'עלוליות של איסור' וע"כ אין צריך הישראל להטביל הכלי כשהוא פודה אותו מהגוי, ואתי שפיר דברי תוס'.